

อัตลักษณ์และความเชื่อในจิตรกรรมฝาผนังแบบพื้นบ้าน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์
Identity and Belief in Traditional Mural Painting for Developing Creative Products

ไตรเทพ สหะขันธุ์¹, สุชาติ สุขนา²

Tritep Sahakun¹, Suchat Sukna²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561

Email : raveehuasee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาอัตลักษณ์และความเชื่อเกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังแบบพื้นบ้าน 2)พัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากอัตลักษณ์ความเชื่อในจิตรกรรมฝาผนังแบบพื้นบ้าน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเลือกพื้นที่ในการทำวิจัยคือ วัดวัดยางทองวราราม อำเภอบรบือ และวัดป่าเลไลย์ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ที่มีภาพจิตรกรรมฝาผนังโดดเด่นในเรื่องของเรื่องราวประเพณี วัฒนธรรมของชาวอีสาน

ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์และความเชื่อเกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังแบบพื้นบ้าน มีคุณค่าทางความงามที่ถูกสร้างขึ้นด้วยความประณีตของช่างภายในหมู่บ้าน ด้านคุณค่าทางเรื่องราวภาพวาดบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาและเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีการสร้างสิ่งที่มีความหมายและจุดประสงค์ที่แฝงอยู่ภายในภาพจิตรกรรม ด้านความสำคัญของภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดยางทองวราราม และวัดป่าเลไลย์ พบว่า 1)มีความสำคัญในมูลเหตุของการสร้าง 2)ความสำคัญในเรื่องศรัทธา 3)ความสำคัญในการ

¹นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Master's Degree Students Cultural Science Faculty of Culture Mahasarakham University, Thailand.

²คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²Faculty of Arts Mahasarakham University, Thailand.

*ได้รับบทความ: 5 พฤษภาคม 2562; แก้ไขบทความ: 29 มิถุนายน 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 4 กรกฎาคม 2562

บันทึกเรื่องราวในอดีตและ 4) ความสำคัญในการกลมเกลียวจิตใจ นอกจากนั้นยังพบเรื่องราวที่เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของลิมทั้งสองหลังคือคติความเชื่อเกี่ยวกับของชุกที่มีความเชื่อเปลี่ยนไปจากเดิม คือเมื่อครั้งอดีตมีความเชื่อว่าชุกเป็นตัวร้าย เจ้าเล่ห์ตัวช่วย แต่ในปัจจุบันความเชื่อนั้นถูกเปลี่ยนไปมองชุกว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งโชคลาภและความร่ำรวยและอุดมสมบูรณ์

ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยนำอัตลักษณ์และความเชื่อของชุกมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ผ่านโครงสร้างทางกายภาพและโครงสร้างทางความคิด โดยนำอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุกมาเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เน้นความทันสมัย สวยงาม สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์อย่างทรงคุณค่าและสอดคล้องกับความเชื่อของผู้คนและความต้องการของตลาด ทั้งยังเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้ผู้คนได้เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมอีสานมรดกท้องถิ่น เพื่อการสืบสานวัฒนธรรมอีสานให้ยั่งยืน ตลอดจนเป็นงานวิจัยต้นแบบในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์อีกด้วย

คำสำคัญ : 1. อัตลักษณ์ 2. ความเชื่อ 3. จิตรกรรมฝาผนัง

ABSTRACT

The objectives of the research were to 1)study the identity and beliefs about folk mural painting. 2) Develop creative products based on beliefs in folk mural painting, the researcher used qualitative research methods. By choosing the area to do research is Wat Yang Temple, Thawararam District, Borabue District and Pa Le Lai Temple, Na Dun District, Maha Sarakham Province With murals that stand out in the story of the Isaan culture and traditions

The results showed that the study of identity and beliefs about folk mural painting With the aesthetic value that was created with the fineness of the technician in the village In terms of values, stories, drawings, tell stories, history and important events that occurred during the creation of the meaning and purpose that is hidden within the painting. The importance of the murals of Wat Yang Thuangwararam found that 1)important in the cause of creation 2)the importance of faith 3)the importance of recording the story in the past and 4)the importance of Seduce the mind In addition, the story of the identity of the two Sims is believed to be a belief about Choo's beliefs that have changed from the original.

For this reason, the researcher used it as a creative product through the physical structure and thought structure. By bringing the outstanding identity of Chuchakto be a guideline for developing products that emphasize modernity, beauty, creating added value for the product in a value and conforming to the needs of the market. Create a driving force for instilling the consciousness of people in the area to see the value of Isan culture For the continuation of the Northeast culture As well as being a prototype research in product design and development.

Keywords : 1. Identity 2. Belief 3. Mural Painting

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จิตรกรรมอีสานสมัยพุทธกาลแบบพื้นถิ่น เกิดจากชาวบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากช่างชาวอินเดีย พระสงฆ์และพราหมณ์ ถ่ายทอดกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง ช่างพื้นถิ่นในภาคอีสาน เรียกว่า “ช่างแต้มฮูป” รูปแบบจิตรกรรมสมัยพุทธกาลแบบพื้นถิ่นได้พัฒนาการวาดภาพจากฝาผนังหินมาเป็นฝาผนังสิม (โบสถ์) ทำให้เทคนิควิธีการ วัสดุ อุปกรณ์ การสร้างงานจิตรกรรมถูกพัฒนาขึ้นมาให้เหมาะสมกับการวาดบนฝาผนังสิม เรื่องราวเนื้อหาที่นิยมวาด 2 กลุ่ม คือ เรื่องราวทางศาสนาและวรรณกรรมท้องถิ่น กลุ่มแรกแบ่งย่อยได้เป็น พุทธประวัติ พระมาลัย ไตรภูมิ อรรถชาตก ปริศนาธรรม กลุ่มที่สอง ได้แก่ สิ้นไซ (ศิลป์ชัย) พระรามชาตกหรือพระลัก-พระลาม (พระราม) สุริยวงศ์ กาละเกด และเรื่องท้าวปาจิตนางอรพิม รูปแบบที่พบ รูปแบบประเพณีอีสาน มีความแตกต่างที่ทักษะฝีมือของช่างแต้มฮูป คือ แบบชาวบ้านกับแบบช่างหลวง เทคนิควิธีการที่พบ ได้แก่ ระบายสีเรียบแบน, ตัดเส้น, กระจุก, การแต้ม, การขีดเส้น วัสดุอุปกรณ์ที่พบ ได้แก่ สีจากธรรมชาติและสีเคมี สถานที่พบ ได้แก่ สิม (โบสถ์), โบสถ์, ตู้พระธรรม, ภาพพระบฏ, ภาพพะเหวด (ยุทธนา ไทกะเทศ, 2555 : 50)

ในช่วงรัชกาลที่ 4 พระสงฆ์ตามหัวเมืองเริ่มเข้าไปศึกษาพระปริยัติธรรมที่กรุงเทพฯ เมื่อกลับไปจำวัดในท้องถิ่นก็นำเอาแนวความคิดที่เห็นจากวัดในกรุงเทพฯ ไปด้วย ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 แนวคิดการพัฒนาประเทศตามแบบอย่างตะวันตกเกิดเป็นรูปธรรมชัดเจนหลายด้าน ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง การปฏิรูปการปกครอง ในรัชสมัยนี้อิทธิพลจากส่วนกลางแผ่ขยายไปยังหัวเมืองต่างๆ และเข้าไปยังชนบทด้วยเช่นกัน เกิดคตินิยมเจริญตามแบบอย่างเมืองหลวง การก่อสร้างอาคารสถานที่ทางศาสนาเริ่มเลียนแบบ

จากส่วนกลาง รูปภาพหรือรูปปั้นหลายแห่งบนแผ่นดินอีสาน จึงถูกทำลายไปพร้อมกับการรื้อถอนสิม และเริ่มเขียนรูปตามแบบอย่างกรมศิลปากร คือการเขียนเฉพาะผนังด้านใน ลักษณะของรูปภาพที่นิยมเขียนในแถบภาคกลาง หรือเขียนตามอย่างช่างหลวงเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของอาคาร รูปภาพของวัดบางแห่งนอกจากจะมีลักษณะของช่างหลวงแล้วยังได้ผสมผสานรูปแบบศิลปะตะวันตกเข้าไปอีกด้วย (สุมาลี เอกชนนิยม, 2548 : 278) การเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้การขยายขอบเขตของจิตรกรรมอีสานเป็นวงกว้างมากขึ้น เดิมทีศิลปะถูกสร้างขึ้นตามฝาผนังสิม(โบสถ์) ตู้อุโบสถ์ ภาพพระพุทธรูป ฝาผนังเขต โบสถ์ เป็นต้นส่วนมากพบเห็นได้ภายในวัด จิตรกรรมสมัยพุทธกาล ในภาคอีสาน มีเจตนารับใช้พุทธศาสนา ซึ่งเป็นศูนย์รวมการทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอีสานจากพจนานุกรมฉบับอีสาน-ภาคกลาง (2515 : 417) ให้ความหมายว่า “สิม” มาจากคำว่า สิมหรือสิมมา ซึ่งหมายถึงโรงธรรมที่ประชุมสงฆ์ประกอบสังฆกรรมต่าง ๆ ในบริเวณวัดแถบลุ่มน้ำโขงตอนบนจะพบสถาปัตยกรรมสิมซึ่งเป็นอาคารสำคัญรองลงมาจากธาตุหรือพระธาตุคือสถูปเจดีย์ในวัฒนธรรมอีสานตามตำนานอูรังธาตุและสถาปัตยกรรมสิมก็คือพระอุโบสถซึ่งในปัจจุบันพี่น้องชาวอีสานเริ่มคุ้นเคยกับศัพท์คำว่า “อุโบสถ” มากกว่าคำว่า “สิม” เสียแล้วและเนื่องจากสิมเกิดขึ้นโดยมีลักษณะเฉพาะในสายวัฒนธรรมไทย-ลาว และภาคอีสานของประเทศไทยตามที่ ศักดิ์ชัย สายสิงห์ (2555 : 32) กล่าวว่า “สิม” เป็นสถาปัตยกรรมรูปแบบหนึ่งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอันมีเอกลักษณ์โดดเด่นในเรื่องของความอ่อนช้อย งดงาม ซึ่งหากเปรียบเทียบกับสถาปัตยกรรมไทย ก็คือ “อุโบสถ” นั่นเอง สิม มีที่มาจากคำว่า “สิมา” หมายถึง “หลัก” หรือที่นิยมกันทั่วไปว่า “ใบสิมา” ที่ใช้ปักล้อมรอบอุโบสถเป็นการแสดงขอบเขตศักดิ์สิทธิ์ของอุโบสถ ในอดีตสิมจะใช้เฉพาะการทำสังฆกรรมของสงฆ์เท่านั้น รูปแบบของอาคารจึงมักมีขนาดเล็กและตั้งอยู่ในตำแหน่งที่ไม่สำคัญ โดยจะมีเจดีย์หรือวิหารเป็นอาคารสำคัญที่สุดของวัดตั้งอยู่โดดเด่นแทน “สิม” หรือ “โบสถ์” ในภาคอีสานที่ภายในและภายนอกมีการเขียนภาพฝาผนังหรือรูปปั้นเจดีย์เป็นที่รู้จักได้แก่ สิมวัดไชยศรี จังหวัดขอนแก่น สิมวัดโพธาราม บ้านดงบัง จังหวัดมหาสารคาม สิมวัดสนวนวาริพัฒนาราม บ้านหัวหนอง จังหวัดขอนแก่น วัดป่าเลไลย์ บ้านหนองพอก อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม เป็นต้น ซึ่งมีคุณค่าและบ่งบอกเรื่องราวความศรัทธาของคนที่มาต่อพระพุทธศาสนา ได้สร้างสิมอีสานขึ้นมาและมีการวาดเรื่องราวหรือรูปปั้นที่เกี่ยวกับนิทานชาดก พุทธประวัติและประเพณีวัฒนธรรมของคนอีสานได้เป็นอย่างดีรวมทั้งยังแฝงคติธรรมไว้ได้อย่างแยบยล เทพพร มังธานี (2554 : 45) กล่าวว่าความหลากหลายของลัทธิความเชื่อในรูปปั้นในสิมอีสานภาพรวมของรูปปั้นในสิมอีสานดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่านอกจากจะแสดงเรื่องอันเนื่องในพระพุทธศาสนา เช่น เวสสันดรชาดก ทศชาติชาดก พระมาลัยสินไช (ถือว่าเป็นชาดกนอกนิบาตและพบมากในเขตอีสานกลาง) พุทธประวัติ นรกภูมิ และสวรรค์ แล้ว ยังมีเรื่อง

ที่อยู่นอกพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระลัก-พระลามหรือเรื่องรามเกียรติ์ ราหุอมจันทร์ วิธีชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งอุปแต้มเชิงสังวาสและประเพณีท้องถิ่น นอกจากนั้นเทพสัตว์ในตำนานที่นิยมวาด คือ นาคครุฑ สิ่งส่วนสถานที่ดำเนินเรื่องมักจะมีภูเขาและแม่น้ำเป็นองค์ประกอบและสถานที่ดำเนินเรื่องที่ปรากฏในอุปแต้มหลายเรื่องก็มักจะเป็นป่า โดยเฉพาะป่าหิมพานต์หรือหิมวันต์ก็เรียก

นอกจากนั้นยังมีตัวละครฝ่ายร้ายในเรื่องพระเวสสันดรชาดกคือชุกที่มีรูปร่างอัปลักษณ์ ประกอบด้วยบุรุษโทษ 18 ประการ เช่น ริมฝีปากบนย่อยทับริมฝีปากล่างน้ำลายไหลออกเป็นยางยืดทั้งสองแก้ม เขี้ยวงอกออกพ้นปากเหมือนเขี้ยวหมู จมูกหักพุดูน่าชัง เป็นต้น แต่ในปัจจุบันชุกได้รับความนิยมจากผู้คนให้ความเคารพกราบไหว้บูชาเนื่องจากมีความเชื่อตามที่ราม วัชรประดิษฐ์ (2558 : ออนไลน์) กล่าวว่า ชุกมีอำนาจทางด้านเสริมดวงในทางด้านขอโชคขอลาภ กู้หนี้ยืมสิน ขอลาภเงินทอง เจริญขอ ผักผ่อนหนี้สิน ขอเลื่อนและขอลาภจากผู้ใหญ่ และด้านการขอทุกชนิด จึงเป็นที่มาของการบูชา ดังนั้นบรรดาพระเกจิณาจารย์และผู้ที่มีความรอบรู้ในเรื่องของไสยเวท จึงมีความเชื่อว่า ชุก เป็นเจ้าแห่งโรค ทรัพย์ เจ้าแห่งสติปัญญา เจ้าแห่งการขอที่ยิ่งใหญ่

จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาของนักวิชาการจากหลากหลายที่ผู้วิจัยเห็นว่าในการศึกษาวิจัยที่ผ่านมายังขาดการศึกษาในด้านอัตลักษณ์และความเชื่อในจิตรกรรมฝาผนัง ผู้วิจัยจึงนำเอาลักษณะตัวละครของภาพจิตรกรรมที่โดดเด่นซึ่งก็คือชุกนั้นมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อให้จิตรกรรมฝาผนังพื้นบ้านได้มีชื่อเสียงและเป็นที่ยึดใจของผู้ได้อย่างหลากหลายทั้งยังสามารถสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาอัตลักษณ์และความเชื่อในจิตรกรรมฝาผนังแบบพื้นบ้าน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ โดยเลือกพื้นที่ในการทำวิจัยคือ วัดยางทวงวราราม (วัดบ้านยาง) ตำบลยาง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคามและวัดป่าเลไลย์ ตำบลดงบัง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม เนื่องจากภาพจิตรกรรมฝาผนังของวัดดังกล่าวมีความโดดเด่นในเรื่องของเรื่องราว ประเพณี วัฒนธรรมของชาวอีสาน ตัวละครที่มีความเชื่อในด้านการขอ ซึ่งสามารถนำมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ได้อย่างหลากหลายเพื่อให้ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นที่รู้จักและอยู่คู่กับสังคมคนอีสานสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 ศึกษาอัตลักษณ์และความเชื่อเกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังแบบพื้นบ้าน

2.2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากอัตลักษณ์ความเชื่อในจิตรกรรมฝาผนังแบบพื้นบ้าน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบคุณค่าและลักษณะเด่นของภาพจิตรกรรมฝาผนังในจังหวัดมหาสารคาม
- 3.2 ทำให้ทราบวิธีการประยุกต์ใช้ภาพจิตรกรรมฝาผนังมาสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ตั้งต่อไปนี้ ระยะที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1)รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล 2)ศึกษาเรียนรู้ภาพวาดจิตรกรรม ชั้นตอน และกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 3)สำรวจตลาดและความต้องการผลิตภัณฑ์เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของตลาด ระยะที่ 2 ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้แก่ 1)การนำภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2)วัสดุ เครื่องมือและอุปกรณ์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 3)กระบวนการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านยาง ตำบลยาง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคามและบ้านหนองพอก ตำบลดงบัง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1)กลุ่มผู้รู้ (Key Informant) เกี่ยวกับภาพวาดภายในวัดและด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 14 คน ประกอบด้วย (1)พระสงฆ์ จำนวน 2 รูป (2)กำนัน จำนวน 2 คน (3)ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2คน(4)นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน (5)วัฒนธรรมอำเภอ จำนวน 2 คน (6)ผู้รู้เกี่ยวกับภาพจิตรกรรมภายในโบสถ์ จำนวน 2 คน (7)ผู้รู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 2 คน 2)กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informant) จำนวน 4 คน ประกอบด้วย (1)ผู้สร้างสรรค์ภาพวาด จำนวน 2 คน (2)ผู้ผลิตสินค้า จำนวน 2 คน 3)กลุ่มประชาชนทั่วไป (General Informant) จำนวน 6 คน ประกอบด้วย (1)พ่อค้า แม่ค้า จำนวน 2 คน(2)ชาวบ้านใกล้เคียงพื้นที่ จำนวน 2 คน(3)ผู้ที่เข้าไปทำบุญที่วัด จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1)แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 2)แบบสังเกต ได้แก่ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม 3)แบบสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก ประกอบด้วย 1)การสัมภาษณ์ โดยผู้ศึกษาใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบไม่มีโครงสร้าง สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 2)การสังเกต โดยผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วน กับกลุ่มตัวอย่าง ควบคู่กันไปในขณะที่สัมภาษณ์พูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการศึกษา 3)การสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยร่วมสนทนากับกลุ่มตัวอย่างและชาวบ้านที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับ การศึกษาสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่มมาตรวจสอบความถูกต้องและจัดกลุ่มของข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้เสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

5. ผลการวิจัย

5.1 คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังแบบพื้นบ้าน คุณค่าของภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในสิมอีสานวัดยางทวงวรารามและวัดป่าเลไลยก์ ถือเป็นหนึ่งในสิ่งก่อสร้างที่มีสถาปัตยกรรมโดดเด่นอีกแห่งหนึ่งของภาคอีสาน ซึ่งวัสดุก่อสร้างที่นำมาใช้และการออกแบบตกแต่งต่าง ๆ ได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และคติความเชื่อของชาวไทยอีสานได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้วิจัยจะศึกษาคุณค่าและความสำคัญของภาพจิตรกรรมฝาผนังตามที่ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และกรรณิการ์ ตั้งตุลานนท์ (2556 : 23-25) แบ่งไว้ได้ 3 อย่างดังนี้

5.1.1 คุณค่าทางความงาม สิมวัดยางทวงวรารามและวัดป่าเลไลยก์ถูกสร้างขึ้นด้วยความประณีตของช่างและวิทยาการการก่อสร้างในสมัยนั้น มีการเขียนจิตรกรรมฝาผนังเพื่อประดับตกแต่งให้ดูสวยงามทั้งภายในตัวสิมและภายนอกตัวสิม บอกเล่าเรื่องราวของความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยนั้น วรรณกรรมพุทธประวัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังก็มีประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพราะศิลปะเป็นภาษาสากลที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเล่าเหตุการณ์ที่ผู้ชมเข้าใจได้ง่าย ประกอบกับคุณค่าทางความงามที่ผู้สร้างสรรค์ได้ใช้จินตนาการและฝีมือถ่ายทอดอารมณ์ความงามของเรื่องราวที่มีการรับรู้ในสมัยนั้นออกมาได้อย่างสวยงามและเปี่ยมล้นไปด้วยคุณค่าที่ควรแก่การอนุรักษ์ไว้

5.1.2 คุณค่าทางเรื่องราวภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังภายในสิมอีสานวัดยางทวงวราราม และวัดป่าเลไลยก์บอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาและเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีการสร้างสิมที่มีความหมายและจุดประสงค์ที่แฝงอยู่ในภาพจิตรกรรม สามารถบอกเนื้อหาสาระสำคัญว่ามีอะไรโดยภาพจินตนาการที่สวยงามของศิลปินผสานการรังสรรค์ฝีมือวาดภาพออกมาตลอดจนการลงสีที่มีในสมัยนั้นที่เกิดจากภูมิปัญญาอันชาญฉลาดทำให้ผู้คนที่ได้ดูเกิดความเข้าใจและหวงแหนสมบัติอันล้ำค่าของบรรพบุรุษ โดยคุณค่าทางด้านเรื่องราวสามารถแบ่งตามลักษณะได้ ดังนี้

1) คุณค่าในทางประวัติศาสตร์ สิมอีสานวัดยางทวงวรารามสร้างขึ้นราวในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยมีการวาดภาพทหารที่เข้ามามีบทบาทในภาคอีสาน

2) คุณค่าในทางศิลปะ ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังวัดยางทวงวรารามเกิดจากฝีมือของคนในหมู่บ้านที่พอมีความรู้ในเรื่องราวของการวาดภาพและแต่งแต้มสีสัน ได้รับการขอให้ช่วยมาวาดภาพตามเจตนารมณ์ของเจ้าอาวาสหรือหลวงพ่อก่อนหน้านั้นจึงเป็นภาพวาดที่มีคุณค่ามากเพราะการวาดภาพของชาวบ้านนั้นไร้ซึ่งมารยาทเกิดจากจิตใจอันบริสุทธิ์ที่อยากฝากไว้ให้คนรุ่นหลังได้ชม

3) คุณค่าในเชิงสังคมวิทยา ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังแสดงให้เห็นการรู้จักบทบาทหน้าที่ของผู้อื่น รู้จักตำแหน่งที่ในระบบช่วงชั้นของผู้อื่น รู้จักตำแหน่งคุณค่าของผู้อื่นที่มีต่อตนและสังคม เป็นต้น

4) คุณค่าทางด้านเชื้อชาติ ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังปรากฏภาพของคนจีนที่เข้าสู่ชุมชนอีสานตอนกลางเพื่อเดินทางเข้าค้าขายและจับจองผืนแผ่นดินเพื่อปักหลักทำกิน โดยในภาพคือพ่อค้าคนจีนพร้อมอุปกรณ์การค้าขาย เครื่องชั่ง ตวง วัดในการค้าขายซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนจีนตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน

5) คุณค่าในการศึกษาเรื่องทัศนคติค่านิยม ค่านิยมของคนอีสานเกิดจากความเชื่อ มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังวัดยางทวงวรารามสะท้อนให้เห็นค่านิยมความรักซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทั้งยังมีค่านิยมในการเคารพกฎระเบียบ มีความขยันหมั่นเพียรรู้จักพึ่งพาตัวเองในการทำมาหากินปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ตลอดจนเข้าป่าล่าสัตว์เพื่อดำรงชีวิตและยังมีความประหยัดอดออมอีกด้วย

6) คุณค่าในการศึกษานิเวศวิทยา สิ่งทั้งหลายในโลกนี้ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังวัดยางทวงวรารามสะท้อนให้เห็นสิ่งมีชีวิตคือชาวอีสานมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบข้างทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เพื่อให้เกิดการดำรงอยู่อย่างดุลยภาพทางธรรมชาติ เข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของสิ่งมีชีวิตในสิ่งแวดล้อมเพราะทั้งคนและสิ่งแวดล้อมต้องอาศัยกันและกัน แม้มนุษย์ก็เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติเมื่อถึงวาระสุดท้ายก็ต้องกลับคืนสู่ธรรมชาติเช่นกัน

7) คุณค่าในการศึกษาวรรณกรรม ปรากฏนิทานพื้นบ้านเรื่องท้าวปาจิตนางอรพิมซึ่งเป็นนิทานเล่าเรื่องราวการเกิดขึ้นของอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมาที่นางอรพิมถูกพระเจ้าพรหมทัต กษัตริย์ผู้ครองเมืองพิมายได้ทราบข่าวความงามของนางจึงได้ให้พระยารามและเหล่าทหารไปนำตัวนางมาไว้ในพระราชวัง นางอรพิมสุดที่จะขัดขืนได้จำต้องมา แต่นางได้ตั้งจิตอธิษฐานว่า ถ้ามิใช่ท้าวปาจิตแล้วผู้ใดแตะต้องตัวนางก็ขอให้กายนางร้อนเหมือนไฟและถือเป็นภาพวาดเรื่องท้าวปาจิตนางอรพิมฉบับหมู่บ้าน ที่วาดสวยงามตัวใหญ่กว่าทุก ๆ คนที่ปรากฏบนสมอีกด้วย

ความสำคัญของภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดยางทองวราราม

จิตรกรรมฝาผนังของวัดยางทองวรารามสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ทำสังกรรมของพระสงฆ์และใช้ประโยชน์ทางพุทธศาสนา ทรงคุณค่าในหลายด้านที่ผู้วิจัยกล่าวมา ซึ่งถือเป็นมรดกทางวัตถุและทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่ามีความสำคัญดังนี้

1) ความสำคัญในมูลเหตุของการสร้าง สร้างเพื่อเป็นที่ปฏิบัติกิจของพระสงฆ์และเป็นสื่อประกอบเรื่องราวที่เข้าใจได้ง่ายรวมถึงแสดงถึงฝีมือของช่างชาวบ้านที่ถ่ายทอดอารมณ์สร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้คนรุ่นหลังได้ชม

2) ความสำคัญในเรื่องศรัทธา จิตรกรได้เขียนภาพตามความเข้าใจของตนเองผนวกกับเรื่องราวที่เคยได้ฟังมาโดยมีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาเป็นที่ตั้ง

3) ความสำคัญในการบันทึกเรื่องราวในอดีต จิตรกรได้นำเรื่องราวที่ตนเองประสบพบเจอมาถ่ายทอดลงไปในงานเขียน เช่น วิถีชีวิตของชาวอีสานในการดำรงชีวิต ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ที่คนอีสานปฏิบัติกันในทุกๆ เดือนตามฮีต12 ที่ตั้งงามของชาวอีสาน หรือเรื่องราวการเข้ามาของทหารที่เข้ามามีบทบาทในการดูแลความสงบสุขของประชาชนชาวอีสานในขณะนั้นภายใต้การปกครองของรัฐบาลไทยได้รวมพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทย

4) ความสำคัญในการกล่อมเกลาจิตใจ เรื่องราวของการทำดีแล้วได้ไปสู่สรวงสวรรค์และการทำชั่วแล้วต้องตกนรกมีคุณค่าอย่างมากในการทำให้ผู้คนเกรงกลัวต่อการทำบาป

สรุปภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังวัดยางทองวราราม ทรงคุณค่าในด้านความงาม ด้านเรื่องราวทางประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอีสาน เรื่องราวทางพระพุทธศาสนาและการปกครองของชนชาติไทย ส่วนความสำคัญของภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังนั้นเน้นการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นหลักและเป็นสิ่งที่ชักชวนให้คนอยากเป็นคนดีซึ่งคุณค่าเหล่านี้ล้วนแล้วต่อมีผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมให้ดำรงชีวิตอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขไม่เอาใจเอาเปรียบกันอยู่ด้วยความรักใคร่สมัคสมานสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

5.2 อัตลักษณ์และความเชื่อเกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังแบบพื้นบ้าน ความเชื่อด้านประเพณีและวัฒนธรรม ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังวัดยางทองวรารามและวัดป่าเลไลยก์ปรากฏประเพณี พิธีกรรมและวัฒนธรรมที่หลากหลายของคนอีสานในสมัยนั้นได้อย่างดี โดยจิตรกรได้นำเสนอความเชื่อหรือเรื่องราวในทางศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูซึ่งเข้ามาสู่อีสานและล้านช้างในยุคเดียวกับพระพุทธศาสนา ทั้งสองลัทธิต่างก็ได้รับการยอมรับนับถือในดินแดนแถบนี้ในช่วงเวลาที่ต่างกัน นอกจากนั้นเนื้อหาของอุปถัมภ์ในสิม

อีสานยังบอกเล่าเรื่องราวในวิถีชีวิตและประเพณีท้องถิ่นอีสานด้วย การนำเสนอเนื้อหาของอุปแต่่มในลักษณะดังกล่าว มีเป้าหมายสำคัญเพื่อเป็นการแสดงออกถึงการคงไว้ซึ่งความเชื่อที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมแห่งสันติสร้างความเข้าใจระหว่างกันในกลุ่มชนที่มีความเชื่อแตกต่างกัน รวมทั้งสร้างความเคารพในทางวัฒนธรรมจากจุดยืนทางปรัชญาที่แตกต่างกัน

ความเชื่อในเรื่องราวทางพุทธศาสนา ยังมีภาพเรื่องเล่าต่างๆ ทั้งพุทธประวัติ พุทธชาดก นิทานหมู่บ้าน ประเพณีและพิธีกรรมโบราณ โดยเฉพาะพุทธประวัติ ตอน พระพุทธเจ้าเมื่อครั้งออกบวช ตอนรับบิณฑบาตครั้งสุดท้ายโดยมีนายจุนทะถวายอาหารที่ทำจากหมูซึ่งตามพุทธประวัติบอกว่าถึงพระพุทธเจ้าฉันทแล้วจะเข้าสู่ปรินิพพานก็ตามถือว่าเป็นอาหารที่มีอานิสงส์มาก โดยครั้งหนึ่งนั้นคือก่อนตรัสรู้สัมโพธิญาณได้รับข้าวมธุปายาส (ข้าวทิพย์) ของนางสุชาดา และครั้งนี้คือก่อนปรินิพพานของนายจุนทะ จัดว่า “เป็นปัจฉิมภัต” จึงมีอานิสงส์มากที่สุดซึ่งไม่พบเห็นง่ายในจิตรกรรมฝาผนังของภาคอีสาน

โดยอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังที่มีภาพวาดของชูชกที่มีความเชื่อแบบดั้งเดิมคือบุรุษที่มีรูปร่างอัปลักษณ์ขอทานประทังชีวิต แต่ในปัจจุบันนี้ด้วยความเชื่อที่ว่าเหตุที่ ชูชกมีเงินทองจากการขอทานมากมาย มีกินมีใช้ มีบริวารไม่ขาดจะขออะไรใครเขาก็ให้หมดด้วยความน่าสงสาร จึงเป็นที่มาของความเชื่อสมัยใหม่เกี่ยวกับชูชกว่าชูชกมีอานุภาพทางด้านเสริมดวงในทางด้านโชคลาภ เงินทองและความอุดมสมบูรณ์ โดยโดดเด่นด้านการขอทุกชนิด หรือที่เรียกว่า “เทพเจ้าแห่งการขอ” จึงเกิดการบูชาชูชกอย่างกว้างขวางในบรรดาผู้ที่ต้องการโชคลาภเงินทองและลาภยศสรรเสริญ

5.3 ผลการศึกษาการประยุกต์ใช้ภาพจิตรกรรมฝาผนังมาสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์

5.3.1 แนวคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ที่มีขายในวัดยางทองวรารามและวัดป่าเลไลยก์ มีการจำหน่ายหนังสือประวัติ ภาพถ่ายและของที่ระลึกมากมาย มีทั้งสินค้าประเภทศิลปหัตถกรรม ของกิน ของใช้ และสินค้าออกแบบสมัยใหม่ โดยผู้ประกอบการนำมาฝากจำหน่ายที่ร้านและเสียค่าฝากแก่ร้านค้าเมื่อจำหน่ายสินค้าได้ซึ่งรายได้ของการขายสินค้าในร้านค้า และเจ้าของกิจการร้านจำหน่ายของที่ระลึกลงทุนเองดังนั้นควรมีแนวทางในการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ ดังนี้ 1)ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกมาจากพื้นฐานความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านเป็นหลัก 2)ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ผลิตจะต้องแสดงออกถึงลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นได้ ผู้วิจัยต้องการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแต่สร้างแรงขับเคลื่อนให้เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกคนในพื้นที่ให้เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมอีสานเพื่อการสืบสานวัฒนธรรมอีสานให้ยั่งยืน ตลอดจนเป็นงานวิจัยต้นแบบในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์

5.3.2 การออกแบบในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โครงสร้างของการออกแบบเมื่อได้ศึกษาผลงานจากกระบวนการลงพื้นที่และเอกสารแล้ว ผู้วิจัยได้แบ่งลดทอนการออกแบบเป็น 2 โครงสร้าง ได้แก่

1) โครงสร้างทางกายภาพ คือ ส่วนประกอบในต่างๆ งานออกแบบ ประเภทวัสดุ อุปกรณ์ที่จับต้องได้และมองเห็น ได้แก่ ลักษณะโครงสร้างของลวดลายประเภทพื้นผิว เครื่องมือที่ใช้ทำให้เกิดลวดลาย ประเภทของเครื่องมือที่ทำให้เกิดสีสนั วัสดุอุปกรณ์ในการประดิษฐ์ลวดลาย ลักษณะลวดลายที่เกิดขึ้นตามความคิดของผู้ประดิษฐ์ลวดลาย 2) โครงสร้างทางความคิด คือ ส่วนประกอบในการจัดวางลวดลายประเภทแนวคิดเป็นความคิดของผู้ประดิษฐ์ผลงานอันได้มาจากการสะสมประสบการณ์ การจัดวางภาพลงในผลงานจากมโนภาพในจินตนาการ โดยผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ หรืออาจเกิดขึ้นอย่างฉับพลันตามอำนาจจิตของผู้สร้าง (Intuition) รูปแบบมักปรากฏเฉพาะที่ทำให้การจัดวางลวดลายของแต่ละคนแตกต่างกันออกไป ด้วยความสามารถในการพลิกแพลง ตัดทอน หรือต่อเติมให้ออกมาสวยงามตามความคิด และเทคนิคของแต่ละคนเพื่อให้ผู้ชมเกิดความพึงพอใจ ซึ่งมักมีเรื่องราวทางคติความเชื่อ สังคม และวัฒนธรรมเข้าไปเกี่ยวเนื่องด้วย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่เสร็จสมบูรณ์ที่เน้นความทันสมัย สวยงาม สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์อย่างทรงคุณค่า การที่ภาพวาดจิตรกรรมจะอยู่บนผลิตภัณฑ์ได้นานนั้น มีการใช้สีและเทคนิคพิเศษที่เป็นการถนอมลวดลายให้อยู่คงทนถาวร อีกทั้งเป็นของฝากที่ระลึกที่สามารถมอบให้ผู้อื่นได้หลากหลายโอกาส อาทิ งานขึ้นปีใหม่ งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากจิตรกรรมฝาผนังแบบพื้นบ้านในจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยจะอภิปรายในประเด็นของการนำคุณค่าของภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังวัดยางทวงวรารามมีคุณค่าในหลายด้านล้วนเกิดจากความรู้ความสามารถของผู้สร้างสรรค์ผลงานในสมัยนั้น จากการศึกษาพบว่าเรื่องราวส่วนใหญ่ที่ปรากฏในภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังล้วนแล้วแต่มีความสำคัญทางด้านพระพุทธศาสนามีการสอดแทรกเรื่องราววิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมลงไปด้วย จึงเกิดการนำเอาเรื่องราวที่ปรากฏรวมไปถึงภาพแบบจาก ฝาผนังวัดยางทวงและวัดป่าเลไลยก์มาพัฒนาผลิตภัณฑ์ในเกิดมูลค่าและเกิดความทรงจำที่ดีสำหรับการเยี่ยมชมรดกทางวัฒนธรรมแห่งนี้สอดคล้องกับ ปานฉัตร อินทร์คง (2557 : 20) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าภาคเหนือ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ : กรณีศึกษาชนเผ่าเข้า ผลการวิจัยพบว่า การแต่งกายของชนเผ่าเข้าสามารถใช้เป็นแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก

เอกลักษณ์ชนเผ่าที่มีความร่วมสมัย โดยการผสมผสานทั้งแบบปะติลลายผ้า แบบพิมพ์ลาย และรูปวาดชนเผ่าร่วมกับการปักผ้า เพื่อให้เกิดความงามและประโยชน์ใช้สอยสอดคล้องกับบุญเกียรติ ไทรชมภู (2557 : 35) ที่ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น พื้นที่คุ้มบางกะเจ้า (กระเพาะหมู) 6 ตำบลเพื่อการท่องเที่ยว และรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญาที่มีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น จากเดิมสามารถรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับ การคัดเลือก ตามเกณฑ์ จำนวน 6 ผลิตภัณฑ์ คือ เสื้อ พิมพ์ภาพวัฒนธรรมไทย มอญ น้ำตาลมะพร้าว มะโยก ไม้ สบู่สมุนไพรฟักข้าว เครื่องประดับจากวัสดุธรรมชาติ และเรือสำปั้นจำลอง นำความเป็นอัตลักษณ์นำลักษณะ ความเป็นพื้นที่สีเขียว วัด ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม วิถี ชีวิตริมน้ำ และ สะพานภูมิพล 1 และ 2 นำมาจัดทำเป็นตราสัญลักษณ์ เพื่อการแสดงความเป็นตัวตนของชุมชน จากนั้นพัฒนาผลิตภัณฑ์ ปรับปรุง กระบวนการบริหาร จัดการ พัฒนาแบบรูปสลากสินค้า บรรจุภัณฑ์ให้สะดวก มีประโยชน์และสวยงาม

จะเห็นได้ว่า การที่นำคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของท้องถิ่นนำมาพัฒนาให้กลายเป็นสินค้านั้นทำให้เกิดการมีงานทำการมีรายได้และยังช่วยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สถานที่ได้อีกด้วยจากการพัฒนาและแปรรูปภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประเพณีพิธีกรรมให้กลายเป็น “สินค้าวัฒนธรรม” นั้น ทำให้เรามองเห็นการเชื่อมโยงระหว่างศิลปะ วัฒนธรรม กับศาสนาความเชื่อในวิถีโลกาภิวัตน์ ซึ่งในประเด็นนี้สุริชัย หวันแก้ว (2552 : 90) เสนอว่า การมองความเชื่อมโยงของศิลปะ วัฒนธรรม และศาสนาความเชื่อในยุคโลกาภิวัตน์จำเป็นต้องมองบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะกระแสตลาดโลกกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีรวมทั้งบทบาทภาครัฐที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ใช่การมองอยู่แบบตายตัว เปลี่ยนแปลงไม่ได้และต้องมองให้เห็นถึง “หัวใจ” คือ ระบบคุณค่า หรือค่านิยม ให้พ้นไปจากรูปแบบภายนอกให้เห็นความลึกซึ้งความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาของมนุษย์เพราะวัฒนธรรมเป็นกระบวนการพัฒนาการหรือความก้าวหน้าทางภูมิปัญญาจิตวิญญาณ และสุนทรียภาพของมนุษย์ที่จะต้องมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับยุคสมัยได้เช่นกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

7.1.1 สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังวัดบ้านยางทงวราราม เพื่อใช้ในการด้านการอนุรักษ์ พื้นฟู สืบทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมให้คงอยู่ตลอดไป

7.1.2 เป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญให้ผู้ที่มีความสนใจ สร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่างๆ ทั้งด้านการตลาด กลุ่มเป้าหมาย กระบวนการในการผลิต และใช้เป็นต้นแบบแนวทางใน

การพัฒนาหลักสูตรและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นการสร้างอาชีพเสริมให้แก่ตนเองหรือชุมชน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์สภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อการดูแลผ้าผะเหวดโบราณในเชิงวัตถุอนุรักษ์

7.2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากชุมชนสู่ตลาดสากล

8. เอกสารอ้างอิง

เทพพร มั่งธานี. (2554). ฮูปแต้มในสิมอีสาน : ภาพสะท้อนความหลากหลายของลัทธิความเชื่อ. **วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 3(1). 40-54.

บุญเกียรติ ไทรชมภู. (2557). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นพื้นที่คุ้มบางกะเจ้า (กระเพาะหมู) 6ตำบลเพื่อการท่องเที่ยวและรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**. 5(2). 1-10.

ปานฉัตต์ อินทร์คง. (2557). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ระลึกชนเผ่าภาคเหนือ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาชนเผ่าเย้า. **วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัยและงานสร้างสรรค์**. 1(2). 21-41.

ยุทธนา ไผะเทศ. (2555). **จิตรกรรมอีสาน (ยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงยุคร่วมสมัย)**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภัณฑ์.

ราม วัชรประดิษฐ์. (2560). **ชุก-ยอดเครื่องรางแห่งการขอ. ข่าวสด. 14 มกราคม 2560. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2561.** จาก www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=14379289 62
สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ติสสมหาเถระ). (2515). **พจนานุกรมภาคอีสาน-ภาคกลาง**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2555). **เจดีย์ พระพุทธรูป ฮูปแต้ม สิม ศิลปะลาวและอีสาน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : มิวเซียมเพรส.

สุมาลี เอกชนนิยม. (2548). **ฮูปแต้มในสิมอีสาน งานศิลป์สองฝั่งโขง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.

สุริชัย หวันแก้ว. (2552). **ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยบนความหลากหลายและสับสน**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และกรรณิการ์ ตั่งตุลานนท์. (2556). **คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถกลางน้ำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : รพีปกรณ์.

9. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ และบุคลากร คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ อำนวยความสะดวกและทำให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ สุขนา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้แนวทางในการพัฒนางานวิจัย รวมถึงช่วยแนะนำแก้ไขจนได้เนื้อหาเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์ และให้การชี้แนะจุดประกายทางปัญญาด้วยการชี้แนะแนวทางในการทำวิจัยให้มีความถูกต้อง รวมถึงช่วยแนะนำ ปรับปรุง แก้ไขข้อผิดพลาดต่างๆ จนทำให้งานวิจัยเล่มนี้มีความสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านรวมถึงเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยที่อำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ด้วยดีตลอดมา รวมทั้งเพื่อนนิสิตทุกท่านที่ช่วยเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา